

Er referens dnr M2019/02246/Nm

2020-03-30

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Remissvar gällande En utvecklad vattenförvaltning, betänkande av Vattenförvaltningsutredningen.

Sveriges Jordägareförbund (härefter förbundet) representerar större privata jordegendomar i Sverige. Förbundets medlemmar skapar nytta för människor och miljö genom ett långsiktigt förvaltande av förnyelsebara naturresurser. Vi erbjuder ett helhetsperspektiv på modernt landsbygdsföretagande eftersom våra medlemmar ofta bedriver lant-, skogs- och vattenbruk i större skala på samma fastighet. Genom stärkt landsbygdsföretagande och äganderätt vill vi utveckla näringslivet på den svenska landsbygden. En majoritet av förbundets medlemmar äger och driver vattenverksamheter samt kulturmiljöer i anslutning till vatten.

Övergripande synpunkt

Först och främst vill vi tacka för den mycket väl genomförda och genomarbetade genomgången av ämnet. På ett föredömligt sätt redogörs för bakgrunden och nuvarande tillstånd inom ämnesområdet. Förbundet ställer sig även bakom huvuddelen av utredningens förslag till förändring av hur arbetet bör bedrivas framöver i Sverige.

Området som utredningen berör kännetecknas idag av en spretig förvaltning där många olika instanser har deluppgifter som tillsammans blir svåra att överblicka och förutse, även att styra. Tydlighet uppnås sannolikt genom utredningens förslag. Förbundet hade dock gärna sett att Naturvårdsverket fått ett samordnande ansvar där Länsstyrelsernas roll utökats. Att tillerkänna HaV rätten att överpröva Länsstyrelsernas statusklassning är överflödigt. Bättre då att ge tydligare direktiv och vägledningar till Länsstyrelserna och ge dessa mandat att agera utifrån dessa. Det torde även vara ett mer resurseffektivt sätt att styra förvaltningen på.

Förbundet är av åsikten att det är av stor vikt att kommande åtgärder i enlighet med vattenförvaltningens intentioner blir så effektiva och träffsäkra som möjligt. En förhoppning är att man kan sträva efter att uppnå fler mål, samtidigt som det blir en utmaning att skapa genomförbara incitamentssystem. Vi ser gärna att en gemensam sektorsövergripande syn

Sveriges Jordägareförbund
Margrethelunds Gård
SE-184 60 Åkersberga

Telefon 070-33 99 252
gs@jordagarna.se

styr åtgärdsarbetet. Det är av stor vikt att de som slutligen ska genomföra åtgärderna får vara med på ett tidigt stadium i utformandet av åtgärder så att den praktiska nyttan hålls i fokus. Man kan jämföra med dagens system för skydds-zoner vid vattendrag där en större nytta skulle kunna uppnås om även blommande växter var tillåtna enligt regelverket, men där ett stuprörstänkande hämmar den större nyttan.

Av stor vikt blir att i förändringsarbetet behålla den kompetens som upparbetats i dagens förvaltningssystem. Utredningen pekar på behovet av resursförstärkning vilket även för oss är uppenbart. I de kommande årens intensifierade arbete på området kommer Länsstyrelserna behöva tydlig förstärkning. Arbetet med statusklassning av vattenförekomster måste prioriteras då det är fundamentalt vid kommande omprövningar enligt NAP.

- Sverige har en stor andel av EU's vattenförekomster som det tar lång tid att bedöma åtgärdsbehoven i. Med hänsyn till tidplanen för genomförande av vattendirektiv med slutdatum 2027, behöver arbetet med en ändrad organisation på området utföras snabbt men ändå effektivt. Om så inte sker finns risk att jord- och skogsbrukets konkurrenskraft hämmas om Sverige misslyckas med att hålla tidplanen.
- Utredningen framhåller att regering och riksdag behöver vara mycket tydligare än idag med styrningen av arbetet på området ute i myndigheterna. Tydliga direktiv och riktlinjer är nödvändiga.
- Då få avrinningsområden begränsar sig till ett län ska **en** länsstyrelse vara huvudansvarig i de fall då fler län berörs. Detta för att undvika att det blir oklarheter om vem som har det avgörande ansvaret och den avgörande rösten vid olika åsikter.
- Denna föredömliga utredning borde föregått arbetet med den Nationella planen för omprövning av vattenkraftens miljövillkor då det först nu med tillräcklig tydlighet uttrycks vilka värden som man här har att ta hänsyn till. Vi föreslår därför ett moratorium för arbetet med NAP till dess utredningens omorganisation är på plats, alternativt ett moratorium för NAP i södra Sverige samtidigt som arbetet kan fortgå i de norra delarna av landet. Det är främst i södra delen av landet som hänsyn måste tas till jord-, skog-, och vattenbruk samt bevarandevärda kulturmiljöer vid omprövningen och ett moratorium kan säkerställa att några åtgärder i enlighet med de för tillfället rådande bedömningarna, där samhällsviktiga verksamheter inte beaktas, inte genomförs.
- Oavsett utredningens fortsatta konsekvenser så belyser den att arbetet med en översyn av miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster behöver prioriteras. I detta arbete ska jord-, skog- och vattenbruk, kulturmiljöers skydd och de positiva effekterna av vattenreglerande verksamheter beaktas.
- I utredningen behandlas kulturmiljöer och deras inverkan på bedömningarna endast marginellt. Vi hoppas att berörda myndigheter på dessa områden får bättre resurser att delta såsom expertmyndighet i de kommande omprövningarna av vattenförekomster. T ex borde en plats som klassats som riksintresse för kulturmiljön som är starkt beroende av vattnet i området direkt leda till KMV-klassning.
- Då det är praktiskt taget omöjligt att återställa utrivna dammar bör man vid en bedömning av olika praktiska åtgärder använda en "försiktighetsprincip" där de minst ingripande åtgärderna ska genomföras och utrivningar vara undantag.

- Många av de miljöer som kan komma att påverkas av de praktiska åtgärderna i enlighet med direktivens genomförande har höga värden avseende produktion samt natur- och kulturvärden vilka skapats av ansvarsfulla ägare av de berörda fastigheterna. De ekonomiska konsekvenser som eventuella åtgärder innebär för dessa ska kompenseras fullt ut.
- Då många åtgärder som kommer ifråga i vattenförvaltningen kräver långsiktigt varaktigt arbete är det avgörande att man säkerställer att avsedd nytta verkligen uppnås. T ex visar danska försök att det tar upp till 15 år att se effekterna av åtgärder för kväverening. Detta kräver strukturer som gynnar långsiktigt arbete samt kräver långsiktiga ersättningsystem. Vår tro är att det går att hitta åtgärder och ekonomiska modeller som såväl kan öka miljönyttan som lantbrukets produktion och konkurrenskraft.
- Vi ser ett behov av att även förtydliga vattenrådets roll så att deras arbete kan harmoniseras över landet. Rådets sammansättning och roll bör förtydligas och att även markägare och/eller markägarrepresentanter ska ha representation.
- Beträffande utredningens förslag om kommunernas ökade delaktighet i vattenförvaltningen så ser förbundet stora problem. Dels då kommunernas resurser är väldigt olika och dels då få avrinningsområden begränsar sig till kommungränserna. Därför blir det sannolikt ogenomförbart med utredningens förslag. Bättre då att använda kommunerna genom vattenråden. I enlighet med utredningens övriga förslag föreslår vi att länsstyrelserna tar det stora ansvaret för förvaltningen och i det arbetet får använda de experter och resurser som de finner nödvändigt.
- Förslaget nämner en "vattenförvaltningsavgift" som möjlig finansieringsform för fysiska åtgärder. Vi vill se tydliga direktiv för hur denna ska utformas så att inte enskilda mark(vatten-)ägare belastas ekonomiskt för åtgärder som är till det allmännas fromma.
- Mycket positivt är att anläggningars vattenhållande funktion uppmärksammas i samband med vattenbrist, krisberedskap, översvämningsrisk och nyttan för jord- och skogsbruket. Det är av stor vikt att detta vägs in i arbetet med normsättningen så att av riksdagen beslutade miljö- och samhällsmål fullt ut beaktas. Vi ser fram emot att den nationella strategin för prioritering av vattenåtgärder inom jordbruket får fullt genomslag i klassningen av Kraftigt modifierade vatten med hänvisning till jordbruket.

Slutligen vill vi påpeka att alla åtgärder i vatten får direkt påverkan på berörda fastigheter. Fastighetsägarnas roll i det praktiska genomförandet är av avsevärd vikt att förstå för att uppnå lokal förankring. I dagsläget är det sällan eller aldrig som berörda ägare kommer in i dessa processer i tid utan ofta upptäcker man av en slump att man berörs. Markägare och deras organisationer måste få delta tidigt i utformningen av regelverk samt vid framtagandet av praktiska planer som berör området. Unik kunskap finns att ta del av, inte minst av vikt vid bedömningen av eventuella åtgärders påverkan på verksamhet inom jord-, skogs- och vattenbruk samt berörda kulturmiljöer.

Sveriges Jordägareförbund

Göran Falkenberg, ordf.
Vatten- och fiskerättskommittén

Niels Treschow, ordf.
Jordbrukskommittén

Anders Grahn
Generalsekreterare